

MOŽNÉ POLITICKO-VOJENSKÉ AMBICE LOTYŠSKÉ REPUBLIKY PO VSTUPU DO NATO

Mjr. Ing. Valdis JURGELĀNS

Anotace:

Autor charakterizuje předpokládané politicko-vojenské ambice Lotyšské republiky po vstupu země do NATO. Uvádí možné varianty použití Národních ozbrojených sil Lotyšské republiky v různých operacích. Důraz klade na bojové a nebojové operace, na kterých se tyto síly podílí. V závěru naznačuje prioritní úkoly pro oblast výstavby, přípravy a použití Národních ozbrojených sil Lotyšské republiky.

Po vstupu Lotyšské republiky (LR) do Severoatlantické aliance se zásadním způsobem změnilo bezpečnostní prostředí a tím i východiska k řešení otázek bezpečnosti a obrany státu. Především vstup do NATO je pro LR z hlediska bezpečnosti velice významný. Již před tímto aktem byly několik let plánovány a realizovány společné obranné projekty Baltských států. Vstup do NATO tyto projekty neruší, ale dává jim nový rozměr.

K pokrytí soudobých bezpečnostních rizik lze z hlediska členství v NATO uvažovat o zcela nových úkolech a závazcích LR vůči bývalým i novým spojencům a vlastnímu obyvatelstvu. Analogicky, po vzoru České republiky, lze charakterizovat možné politicko-vojenské ambice LR. Tyto by se zcela transparentně a prioritně projevovaly použitím Národních ozbrojených sil (NOS) LR v různých operacích.

Prvořadou ambicí, která vychází z ustanovení Washingtonské smlouvy (WS) je účast sil v **operaci kolektivní obrany** podle článku 5 této smlouvy, která může zahrnovat i mobilizaci záloh. Operace kolektivní obrany se mohou vyznačovat nejrůznějšími formami a intenzitou. Tomu bude odpovídat i rozsah možné účasti NOS LR.

Další ambicí, která vychází ze Strategické koncepce NATO je účast v operacích **na prosazení míru**, na **podporu** nebo **udržení míru**, a také v **humanitárních a záchranných operacích**.

A konečně mohou být NOS LR použity i samostatně, resp. v rámci Společných Baltských sil při eliminaci bezpečnostních hrozeb **na vlastním území**.

NOS LR v systému kolektivní obrany

Do ozbrojeného konfliktu může být Lotyšská republika, jako člen NATO, vtažena přímo nebo přes třetí zemi. Prostorově a podle počtu zúčastněných států může mít tento konflikt globální, regionální a lokální charakter. Při vyloučení globálního konfliktu lze předpokládat regionální nebo lokální konflikty, na kterých by se Lotyšská republika a její NOS mohly podílet. Mohly by se odehrávat na území LR, na území všech tří Baltských států, na území jednoho z Baltských států nebo na území státu, který se nenachází v sousedství s Lotyšskou republikou.

V rámci kolektivní obrany by se NOS LR mohly podílet na:

- operaci kolektivní obrany vysoké intenzity nebo
- operaci kolektivní obrany nízké intenzity.

Operace kolektivní obrany vysoké intenzity bude vedena při ozbrojeném konfliktu takového rozsahu, kdy bude ohrožena svrchovanost a územní celistvost LR. V tomto případě by konflikt vysoké intenzity probíhal na území Lotyšské republiky nebo na území jednoho z Baltských států. Při operacích kolektivní obrany vysoké intenzity bude úkolem ozbrojených sil členských států NATO a jeho spojenců zničit nebo jinak neutralizovat nepřátelské síly. U konfliktu takového rozsahu nelze vyloučit vedení bojové činnosti v bezprostřední blízkosti území LR nebo i přímo na tomto území.

Do operace společné obrany vysoké intenzity bude LR poskytovat veškeré síly, kterými bude disponovat, s výjimkou sil vyčleněných pro plnění specifických úkolů na území LR. Operace kolektivní obrany vysoké intenzity, která bude vyžadovat i zapojení NOS LR, bude s vysokou pravděpodobností indikován s dostatečným časovým předstihem.

Hlavním příspěvkem do bezpečnostních struktur EU a NATO za LR se v budoucnu předpokládá vytvoření brigádního úkolového uskupení s jádrem tvořeným motorizovanou brigádou. Celé brigádní uskupení by mělo být zasazeno při řešení konfliktů na území Lotyšské republiky. Při konfliktu na území jednoho ze sousedních Baltských států (Litvy a Estonska) by mohla být velikost vyčleněných sil v síle motorizovaného praporu, který by plnil úkoly v rámci uskupení motorizované brigády Baltských států (BALTBTRIG). Toto uskupení ve velikosti motorizované brigády by mohlo být začleněno do struktury mnohonárodní divize nebo sboru a mohlo by být zasazeno k plnění samostatného úkolu. Lze předpokládat, že maximální doba jeho působení v rámci spojeneckých sil nepřesáhne dobu 4 měsíců.

Mimo rámec brigádního úkolového uskupení (BALTBTRIG) by byly dále ve prospěch spojeneckých sil využity také síly a prostředky námořních sil, které jsou v dispozici v NOS LR a ve flotile společných smíšených sil Baltských států (BALTRON). Také vzdušné síly, které jsou v dispozici v NOS LR a které nejsou zapojeny do systému integrované protivzdušné obrany baltských států (BALTNET) a integrované protivzdušné obrany NATO v Evropě (NATINEADS) by zasazená vojska podporovaly. Tyto síly a prostředky by stanovené úkoly plnily výhradně z území Baltských států.

Požadavky na doplnění existujících a případné vytvoření dalších jednotek, spolu s následnou nutnou úhradou ztrát na živé síle, technice a materiálu nebude možné zabezpečit bez provedení *všeobecné mobilizace*. V rámci předběžných opatření budou odvody a navazujícím výcvikem vytvořeny podmínky pro navýšení počtů vycvičených a připravených vojáků v záloze.

Operace kolektivní obrany nízké intenzity bude vedena především v souvislosti s ohrožením bezpečnosti v euroatlantickém prostoru a v prostoru Evropské unie, zejména v jeho periferiích. Při operacích kolektivní obrany nízké intenzity bude úkolem spojeneckých sil zničit nebo jinak neutralizovat nepřátelské síly. Na operaci kolektivní obrany bude zpravidla bezprostředně navazovat operace na udržení míru.

Do operace kolektivní obrany nízké intenzity bude LR poskytovat maximálně ekvivalent *praporečního úkolového uskupení* s jádrem tvořeným motorizovaným praporem. Lze předpokládat, že vznik konfliktu rozsahu vyžadujícího zapojení NOS LR tohoto rozsahu bude, stejně jako u operace kolektivní obrany vysoké intenzity, s vysokou pravděpodobností indikován s dostatečným předstihem.

Předpokládá se, že praporeční úkolové uskupení může být zasazeno kdekoliv na teritoriu Evropské unie, Severoatlantické aliance nebo na její periférii a bude v rámci spojeneckých baltských sil BALTBRIG začleněno do struktury mnohonárodní divize nebo sboru, či bude zasazeno k plnění samostatného úkolu, např. při ochraně a obraně prostoru za bojujícími vojsky nebo jejich boků, k obraně strategických objektů, k protivýsadkovým operacím apod.

Doba působení v rámci spojeneckých sil, stejně jako u operací kolektivní obrany vysoké intenzity, se předpokládá, že nepřesáhne 4 měsíce. Délka působení v některých případech může být zkrácena v důsledku vyčerpání lidských a materiálních zdrojů potřebných pro pokračování bojové činnosti. Naopak, ve výjimečných případech by mohla být prodloužena, pokud by např. bylo uskupení drženo spojeneckým velitelem v záloze nebo jemu stanovený úkol by nebyl spojen s intenzivní bojovou činností.

Požadavky na doplnění existujících jednotek (zejména logistických a zdravotnických), spolu s následující nutnou úhradou ztrát na živé síle, technice a materiálu a k zajištění souběžných úkolů na území LR, jakož i z důvodu případné potřeby připravit NOS LR na případné prodloužení doby trvání operace nebo zvýšení její intenzity, nebude možné zabezpečit bez provedení *částečné mobilizace*. V rámci předběžných opatření budou docvičeni a v souladu s požadavky na mobilizační doplnění připraveni vojáci ze zálohy.

Bez nutnosti vyhlášení částečné mobilizace, pouze s výběrovým doplněním omezeného počtu specialistů z aktivních záloh a případným nábořem dalších dobrovolníků, může být do operací společné obrany nízké intenzity na dobu 4 měsíců zasazeno praporeční úkolové uskupení v počtech *cca 500—600 osob* s jádrem tvořeným částí motorizovaného praporu.

Norma pohotovosti by se v závislosti na aktuálním zapojení LR do jiných operací mohla pohybovat od 2 do 4 měsíců. Zásobovací střediska musí připravit zásoby běžného

a speciálního materiálu pro činnost v extrémních klimatických podmínkách minimálně na první 3 měsíce činnosti těchto sil v misích.

Místo ekvivalentu praporečního úkolového uskupení může být zejména v případě výrazně asymetrických konfliktů zasazeno menší, například posílená družstva, četa nebo rotní úkolové uskupení, z jednotek sil zvláštního určení, vojenské policie, ženijních jednotek atd. V některých případech nelze vyloučit ani zasazení jednoho rotního úkolového uskupení souběžně s dalším rotním úkolovým uskupením nebo několika posílenými četami, které ale musí zůstat zdrojově ekvivalentní nasazení praporečního úkolového uskupení *cca 500—600 osob*. Doba působení v operaci by neměla přesáhnout lhůtu 4 měsíců.

Rotní úkolové uskupení by mělo jádro tvořené zejména motorizovanou rotou (pěší), která by mohla být posilována (zesílena) jednotkami logistiky, ženijními jednotkami, zdravotnickou jednotkou anebo jednotkami vojenské policie. Norma pohotovosti k zasazení se bude pohybovat od 2 do 4 měsíců.

Zásobovací středisko musí připravit zásoby běžného a speciálního materiálu pro činnost v rozmanitých klimatických podmínkách, minimálně na první 3 měsíce činnosti těchto sil v misích.

NOS LR v mírových, humanitárních a záchranných operacích

K plnění mezinárodních závazků a naplňování bezpečnostních zájmů LR v zahraničí, zejména v souvislosti s formováním mezinárodního bezpečnostního prostředí a zvládnutím krizových situací, které stabilitu tohoto prostředí ohrožují, budou také použity NOS LR. V rámci mnohonárodních sil mohou být zasazeny do stabilizačních (mírových) a podpůrných (humanitárních a záchranných) operací.

Při operacích na prosazení míru, které jsou prováděny bez souhlasu bojujících stran, bude úkolem vyčleněných součástí ozbrojených sil států zapojených do takové mezinárodní mírové operace donutit strany konfliktu, aby ukončily bojové aktivity nebo násilí vůči civilnímu obyvatelstvu, popř. neutralizovat v nezbytném rozsahu jejich ozbrojené síly. Operace tohoto druhu je založena na Chartě OSN, Kapitole VII.

Na operaci na prosazení míru bude zpravidla navazovat operace na budování nebo udržení míru. Při neúspěchu operace na prosazení míru a eskalaci situace některou ze stran konfliktu a přenesením bojové činnosti na teritorium NATO nebo EU, může tato operace přerůst v operaci kolektivní obrany nízké intenzity. Předpokládanou politicko-vojenskou ambicí Lotyšské republiky bude schopnost se podílet maximálním příspěvkem v síle praporečního úkolového uskupení v počtech maximálně *do cca 400—500 osob* s jádrem tvořeným částí motorizovaného praporu. V některých případech by mohla být vyčleněno jedno nebo dvě rotní úkolová uskupení, která by mohla plnit úkoly v rámci společného praporečního úkolového uskupení Baltických států (BALTBAT) nebo v rámci společných mnohonárodních uskupení (brigáda, prapor).

Praporeční úkolové uskupení LATBAT (praporeční úkolové uskupení LR) nebo jako BALTBAT (společné praporeční úkolové uskupení Baltických států) bude v rámci spoje-

neckých sil začleněno do struktury společné mnohonárodní brigády nebo může plnit úkoly v prostoru odpovědnosti společného brigádního úkolového uskupení Baltických států (BALTBRIG). LATBAT by však mohlo být zasazeno i k plnění samostatných úkolů ve vymezeném sektoru odpovědnosti.

Praporní nebo rotní uskupení povedou zpravidla bojovou činnost nízké intenzity i když nelze vyloučit možnost krátkodobého přechodu do bojové činnosti vysoké intenzity. Možné je i zasazení při preventivních úderech proti teroristickým, polovojenským apod. ozbrojeným strukturám. Paralelně se nasazené síly mohou podílet také na zabezpečení evakuace ohroženého civilního obyvatelstva.

Možnou politicko-vojenskou ambicí LR by mohlo být zasazení takového uskupení maximálně na dobu 4 měsíců bez rotace. Je samozřejmostí, že do těchto uskupení nebudou zasazovány síly v případě, že budou zasazeny do operace kolektivní obrany. V případě zasazení celého praporního úkolového uskupení do operace na prosazení míru už nepřipadá v úvahu zapojení LR do žádné jiné stabilizační operace.

Lze předpokládat, že zasazení sil tohoto rozsahu nebude vyžadovat provedení mobilizace NOS LR, pokud si to nevyžádá rozsah souběžně plněných úkolů na území státu. Nutné výběrové doplnění omezeného počtu specialistů bude řešeno využitím aktivních záloh a případně nábořem dalších dobrovolníků. Norma pohotovosti by se mohla pohybovat od 2 do 4 měsíců. Z toho důvodu by pro zasazení tohoto rozsahu měly být ve skladech připraveny zásoby speciálního materiálu na první měsíc činnosti.

Místo ekvivalentu praporního úkolového uskupení se může LR zapojit do operace na prosazení míru rovněž zasazením menšího, např. rotního uskupení, nebo uskupení v síle zesílené čety nebo družstva. Rotní úkolové uskupení může být v rámci spojeneckých sil začleněno do struktury společného mnohonárodního praporu nebo plnit úkoly v rámci praporního úkolového uskupení Baltických států (BALTBAT). Takováto uskupení by mohla být zasazována na dobu 4 měsíců s rotací.

Při operacích na budování nebo udržení míru, které jsou zpravidla prováděny se souhlasem znepřátelených nebo bojujících stran, bude úkolem mezinárodních sil předejít vzniku nebo další eskalaci konfliktu, dohlížet na činnost ozbrojených sil stran konfliktu, zabránit jim v obnovení bojové činnosti nebo násilí vůči civilnímu obyvatelstvu a zajistit obnovu mírového života. Operace bude zpravidla navazovat na operaci na prosazení míru.

Možnou politicko-vojenskou ambicí LR by mohlo být vyčlenění kontingentu opět v síle praporního úkolového uskupení v počtech do **cca 400—500 osob**, s jádrem tvořeným částí motorizovaného praporu. V některých případech by mohla být vyčleněna až dvě rotní úkolová uskupení.

Praporní úkolové uskupení LATBAT (praporní úkolové uskupení LR) nebo jako BALTBAT (společné praporní úkolové uskupení Baltických států) by mohlo být v rámci spojeneckých sil začleněno do struktury společné mnohonárodní brigády nebo plnit úkoly v prostoru odpovědnosti společného brigádního úkolového uskupení Baltických

států (BALTBRIIG). Mohlo by však plnit i samostatný úkol ve vymezeném sektoru odpovědnosti.

Uskupení se bude zabývat především hlídkovou činností, střežením vybraných čar nebo objektů v sektoru odpovědnosti případně plněním specializovaných úkolů. Pokud bude uskupení zataženo do bojové činnosti, bude se zpravidla jednat o bojovou činnost nízké intenzity v nepravidelně vznikajících ohniscích. Možné je i zasazení při preventivních úderech proti teroristickým, polovojenským apod. ozbrojeným strukturám. Paralelně se nasazené síly mohou podílet na zabezpečení návratu uprchlíků, obnově civilní infrastruktury a dalších formách pomoci místnímu obyvatelstvu.

Do operace na podporu nebo udržení míru mohou být tato úkolová uskupení zasažena kdekoliv na území Evropy nebo jihozápadní a střední Asie. Jejich působení v rámci mezinárodních sil by bylo zpravidla dlouhodobé, bez rotace na dobu 4 měsíců (rotní uskupení s rotací). Norma pohotovosti by se mohla v závislosti na aktuálním zapojení LR do jiných operací pohybovat od 2 do 4 měsíců.

Při humanitárních a záchranných operacích v zahraničí bude úkolem nasazených součástí NOS LR pomoci obyvatelstvu lokalit v zahraničí, postižených následky živelních pohrom, nejrůznějších havárií a násilných činností, a občanům LR, popř. jiných států, které se v těchto lokalitách nacházejí.

Do operací tohoto typu by LR mohla vyslat **do 30 osob** bez rotace s jádrem tvořeným zdravotními jednotkami a jednotkami vojenské policie. Úkoly by byly plněny v součinnosti s pracovníky a prostředky civilních záchranných složek z rezortu Ministerstva vnitra a zpravidla humanitárních organizací. Operace by mohla probíhat souběžně s jednou ze stabilizačních operací.

Norma pohotovosti by se v závislosti na aktuálním zapojení LR do jiných operací mohla pohybovat od 5 do 30 dnů. Při zasazení menšího záchranného odřadu může být norma pohotovosti kratší. Tato úkolová uskupení by mohla být zasažena kdekoliv na území Evropy a jejich perifériích nebo v jihozápadní nebo střední Asii.

Uskupení bude do záchranné nebo humanitární akce zasaženo buď samostatně nebo pod patronací některé z mezinárodních organizací v místech velkých neštěstí, např. při zemětřeseních nebo v lokalitách s rozvráceným systémem zdravotní péče o obyvatelstvo atd.. Předpokládaná doba zasazení těchto sil by mohla být 1—2 měsíce. Zdravotnické jednotky mohou být zasaženy v místech živelních pohrom, epidemií, v lokalitách s rozvráceným systémem zdravotní péče o obyvatelstvo apod.

Uskupení s jádrem civilních záchranných složek může být zasaženo v místech zemětřesení, povodní a jiných živelních pohrom, k odstraňování chemických a radiačních havárií apod. Uskupení s jádrem vojenské policie může být zasaženo v prostoru humanitárních a záchranných operací k zajištění vnitřního pořádku a bezpečnosti.

Použití NOS LR na vlastním území

NOS LR na vlastním území mohou být použity k plnění úkolů, které jsou plánovány a prováděny jednak v rámci společných operačních sil Baltských států v odpovědnosti Velitele společných operačních sil, nebo jen v přímé národní odpovědnosti LR.

Úkoly mohou být plněny v rámci následujících operací:

- k ochraně vzdušného prostoru LR v rámci BALTNET a NATINEADS;
- k ochraně námořního prostoru LR v rámci systému BALTRON;
- k asistenci NOS LR na podporu Policie LR;
- k uzávěře státní hranice;
- k obraně a ochraně státní hranice;
- k ochraně ústavních činitelů LR a určených objektů důležitých pro obranu státu a
- k asistenci při záchranných a humanitárních akcích.

Charakteristika jednotlivých forem použití NOS LR v operacích na vlastním území bude uvedena v některém z příštích článků.

Problematika bezpečnosti Lotyšské republiky a bezpečnosti celého Baltského regionu není v oblasti vojenské teorie rozpracována. Ve vojenské praxi se v podstatě experimentuje bez teoretického základu. Mnohé problémy se v nejbližší budoucnosti musí řešit pro svou aktuálnost a potřebu. Základními prioritami výstavby, přípravy a použití NOS LR by dnes a v nejbližší budoucnosti mělo být:

- urychlené přepracování dlouhodobých a střednědobých plánů rozvoje NOS LR a dokončení jejich restrukturalizace zavedením moderních zbraňových systémů, umožňující pokrýt požadovanou škálu bojových i nebojových úkolů;
- aktivní rozvíjení teorie obrany státu a operačního použití NOS LR a zpracování nové Vojenské doktríny NOS LR a navazujících předpisů;
- příprava velitelského sboru a vojsk NOS LR, včetně záloh k vedení operací a akcí při naplňování předpokládaných politicko-vojenských ambicí LR.

Použitá literatura

Národní obranná koncepce, projekt, Riga. 2003.

Koncepce výstavby profesionální Armády České republiky a mobilizace ozbrojených sil České republiky přepracovaná na změněný zdrojový rámec, MO ČR, A report 24/2003.